HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הקדישו הדר בו מעלה שכר להקדש הקדישו הדר בו היכי מצי מקדיש א] לה 1איש כי יקדיש ביתו קדש אמר רחמנא א)מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו הכי קאמר הקדישו משכיר הדר בו מעלה שכר להקדש הקדישו משכיר היכי דייר ביה אבמעילה קאי ותו מעלה שכר להקדש כיון דמעל ביה נפיק לי' שכר לחולין דאמר לכשיבא שכרו יקדש והא אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אמר רב יהודה אמר רב הא מני ר"מ היא דאמר ב)אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם איכא דאמרי א"ל רב פפא לאביי ואמרי לה ב] רב מרי בר חמא לרב חסדא כמאן כר"מ דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אמר ליה ואלא כמאן:

מתני' ג·בחייבי ערכין ממשכנין אותן ז] גחייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן דחייבי עולות ושלמים ממשכנין אותן אע"פ שאין מתכפר לו עד שיתרצה שנאמר 2לרצונו כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ה)וכן האתה אומר בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני:

גמ' אמר רב פפא פעמים שחייבי חטאות ממשכנין אותן חייבי עולות אין ממשכנין אותן חייבי חטאות ממשכנין אותן ובחטאת נזיר דכיון ו)דאמר מר אם זגילח על אחד משלשתן יצא ואם חנזרק עליו אחד מן הדמים הותר הנזיר לשתות יין וליטמא למתים פשע בה ולא מייתי חייבי עולות אין ממשכנין אותן בעולת יולדת מאי ניהו דאקדמיה קרא והאמר ז)רבא למקראה הקדימה הכתוב אלא בעולת מצורע דתניא ח) רבי ישמעאל בנו של רבי ג] יהודה בן ברוקה אומר כשם שחטאתו ואשמו ד] עיכבתו כך עולתו עיכבתו: ואף על פי שאין מתכפר לו עד שיתרצה ה]: ת"ר יקריב אותו ט)מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו ת"ל לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני אמר שמואל עולה צריכה דעת שנאמר לרצונו מאי קמ"ל תנינא אף על פי שאין מתכפר לו עד שיתרצה שנאמר לרצונו לא צריכא טדפריש ליה חבריה מהו דתימא כי בעינן דעת מדידיה אבל מדחבריה לא קמ"ל זימנין דלא ניחא ליה דליכפר במידי דלא דידיה מיתיבי חטאתו ואשמו של פלוני עלי

לדעת

הקדישו הדר בו וכו'. קס"ד שהדר בו הקדישו (א): ו] **[נפיק ליה שכר לחולין]** וצ"ל דל"ג **שכר** וה"ג **כיון דמעל נפיק ליה לחולין.** כלומר משנהנה בתשמיש הבית ומעל יצא הבית לחולין כדתנן (מעילה דף יט:) אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בבהמה וכלי שרת בלבד וקרן וחומש אית ליה לשלומי ולא שכר להקדש דכל מידי דהקדש מכי מעל ביה נפיק לחולין דאמרינן במסכת מעילה (דף יח.) אין מעילה בכל מקום אלא שינוי וכן הוא אומר וימעלו בני ישראל מעל ביי' ויעבדו את הבעלים ח] והיינו שינוי שמוציאו מהקדש לחול: **לכשיבא שכרו יקדש.** השכר והבית לא הקדיש: **מתני' ממשכנים אותן** ט]. עולות ושלמים. אע"ג י] דשלמים מכפרת אעשה הואיל ולאו חובה היא עליה לא חשיב לה כפרה ואתי לשהויי הלכך ממשכנין אותן: **גמ' משלשתן.** חטאת או עולה או שלמים דג' קרבנות כתובין בו ואמרי' בספרי דבי רב י) ואחר ישתה הנזיר יין יא) אחר מעשה יחידי: **בעולת יולדת.** דלא משתריא בקדשים עד דמתיא לה: **מאי ניהי דאקדמה קרא.** כלומר מאי טעמא אמרת דעולתה מעכבתה משום דאקדמיה קרא עולה מקמי חטאת דכתיב תביא כבש בן שנתו לעולה וגו' יב): **והאמר רבא למקראה הקדימה הכתוב.** שתהא נקראת במקרא תחילה ולא שתקרב תחילה בפרק כל התדיר במסכת זבחים (דף צ.): **דאפריש ליה חבירו.** שהיה זה חייב עולה ובא חבירו והפרישה משלו לכפרתו של זה וקאמר שמואל דבעינן שיודיע את המתכפר: **מדידיה.** כגון היכא דב"ד ממשכנין אותו צריך שיאמר רוצה אני:

מצות חליצה (יבמות קג.) א"ר יא] פפא משמיה דרבא [סנדל] המוסגר לא תחלוץ ואם חלצה חליצתה כשרה סנדל המוחלט לא תחלוץ ואם חלצה חליצתה פסולה ופרש"י שם דסנדל המוסגר לא תחלוץ בו לכתחלה משום גזירה דסנדל המוחלט מיהו אם חלצה חליצתה כשרה משום דמצות לאו ליהנות ניתנו אלמא משמע סנדל המוחלט אסור בהנאה וצ"ל דאין הכי נמי דהוא אסור בהנאה והא דאמר הכא דאומר לו הרי שלך לפניך היינו כגון דא"ל בית זה וכיון דהוא בעין אינו חייב להעמיד לו בית אחר מיהו הוא הפסיד שכרו והוי כמו מתה או נשברה דאמר התם חייב להעמיד לו חמור אחר ופרש"י שם או יפסיד שכרו: **הכי** קאמר הקדישו משכיר הדר בו מעלה שכר להקדש. תימה דהכא משמע דמשכיר יכול להקדיש ביתו אחר שהשכירו אע"ג דמשתעבד לשוכר ובכתובות פ' אף ע"פ (דף נט: ושם) אמר הא לא דמיא אלא לאומר שדה זו שמשכנתי לך לכשאפדנה תקדוש דקדשה משמע דווקא משום דקאמר לכשאפדנה אבל לאלתר לא מצי מקדיש לה הכא נמי לא מצי מקדיש ליה ובפ' איזהו נשך (ב"מ עג: ושם) אמרינן רב מרי בר רחל משכן ליה ההוא עובד כוכבים ביתא אזל זבניה לרבא נטר שתא ושקל אגר ביתא אמטי ליה לרבא א"ל האי דלא אמטאי אגר ביתא עד האידנא משום דהוה משכנתא ולא הוה יב] עובד כוכבים מסלק ליה השתא ניסקיל [מר] אגר ביתא משמע דיכול הלוה למכור וא"כ אמאי אינו יכול להקדיש מיד ואור"י דכן הדין המותר יג] יותר מכנגד מעותיו הוא יכול להקדיש ולמכור מיד והא דאמר התם לכשאפדנה דמשמע אבל השתא אינו יכול להקדיש היינו כשהוא רוצה להקדיש הכל והיא דאיזהו נשך (שם) דזבין לו המותר והכא יכול להקדיש המותר והא דאמר הדר בו מעלה שכר להקדש היינו משום דיש לו להקדש שותפות עמו ואין כל אחד יכול לברר חלקו ויש מחלקין בין משכיר ללוה דדוקא לוה שלא תחזור אליו עוד בלא פרעון מעות ההוא ודאי לא מצי להקדיש אבל משכיר שלאחר השלמת זמן השכירות תחזור לו בחנם יכול הוא להקדיש מיהו ההיא דאיזהו נשך לא מיתרצא בהכי מיהו תימה דאשכחן בעלמא הקדיש לוה וזבין לוה משמע דמצי יד] מקדישו ומזבין מיהו ב"ח מוציאו מיד ההקדש ומיד הלוקח כשירצה לגבות חובו אם אין לו לגבות ממקום אחר מידי דהוה אעשה עבדו אפותיקי מכרו או הקדישו דב"ח מוציא הימנו מיהו כל זמן שלא גבאו הוא קדוש ומכור טו] הכא משמע דמשכיר יכול להקדיש הכי נמי יכול לאסור על השוכר וכן הלכה טז] הכא משמע דאין השוכר יכול להקדיש מדפריך הדר בו היכי מצי מקדיש ליה איש כי יקדיש את ביתו אמר רחמנא מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו וקשה דבתוספתא תניא אם הקדישו שוכר מקודשת ויש לומר הכא נמי השוכר מצי מקדיש ליה כל זמן שהוא ברשותו וה"ה דמצי אסר ליה לכולי עלמא כל ימי שכירותו והא דפריך הכא היכי מצי מקדיש ליה (והאי) יז] [אהאי] דקאמר מעלה שכר להקדש יח] (הכא) פריך והכי [פריך] היכי מצי מקדיש לענין דמעלה שכר הא אינו ברשותו מיהו תימה דהכא משמע דמשכיר מצי מקדיש ליה ובתוספתא תניא דאינה מקודשת וזה לשון תוספתא יג) השוכר שדה מחבירו ועמד השוכר והשכירה לאחר רשאי בעל הבית שיאמר לו אין לי חשבון עם כל אדם אלא עמך עמד בעל הבית ומכרה מחשבין עם בעל הבית עמד בעל הבית והקדישה אינה מקודשת עד שתחזור לרשותו יט] וכל מה שנהנה ממנו הרי זה מקודשת עמד השוכר והקדישה הרי זה מקודשת עד שתצא מרשותו ומעלה שכר להקדש עד כאן לשון התוספתא וי"ל דהא דתניא בתוספתא דאין המשכיר יכול להקדיש היינו כשהקדיש לו שכרו והכא מיירי בשלא הקדיש שכרו וה"נ איתא בירושלמי כ] דמקום שנהגו המשכיר בית לחבירו ועמד והקדיש הרי זו מקודשת כא] אימתי בזמן שלא הקדיש לו שכרו אבל הקדיש לו שכרו הרי זה כב] דבריו חנם:

הכי גרסינן כיון דמעל נפיק ליה שכר לחולין וכן הוא ברוב ספרים וה"פ כיון דמעל כו' כלומר שכר הבית נפיק לחולין שהרי חבירו הקדיש (השכיר) את הבית והוא לא ידע ומעל כשדר בו ונפיק ליה כג] כד] השוכר בתורת מעילה אבל אין לפרש כיון שמעל נפיק הבית לחולין כה] וכפרש"י כו] וקאמר לו ר"מ אמר על ההיא דתניא בתוספתא דמעילה (פ"ב) בקע בקרדום של הקדש ובא חבירו ובקע בו ובא חבירו ובקע בו כולם מעלו כז] ובשילהי פרק הנהנה (מעילה יט:) תנן אין מועל אחר מועל בקדשים אלא בבהמה וכלי שרת היינו דקדושת הגוף לא מתחלל ע"י מעילה כמו קדושת דמים וקרדום נמי לאו היינו כלי שרת יד) אלא קדושת דמים הוא ולא יחשב כח] כלי שרת מטעם שמביא אחרים לידי קדושת הגוף הוא עצמו לא כל שכן שיבא לידי קדושת הגוף דמהאי טעמא חשבינן שאר כלי שרת קדושת הגוף:

כט] **כי** דייר ביה במעילה קאי. ואע"פ שלא פגם מעל כדתנן [ר"פ הנהנה] (דף יח.) הנהנה מן ההקדש ש"פ אע"פ שלא פגם מעל ואע"ג דאין מועלין במחובר לקרקע כדאיתא במס' מעילה פרק הנהנה מן ההקדש (שם:) צ"ל הך סוגיא דהכא אתיא כרב דאמר ל] תלשו ולבסוף חברו הוי תלוש כדאמר המשתחוה לבית אסרו ובפרק הנהנה (דף כ. ושם) נמי מייתי לה להיא דרב דאמר התם וכיון דבני להו מיהא מעל לא]:

אמר

מסורת הש"ס

א) [ב"ק סח: ע"ש סט: ב"מ ו. ע"ז סג. חולין קלט. תמורה ט. כט:], **ב)** [כתובות נח:], **ג)** ב"ק מ. קב: [לקמן כג:], **ד)** [עי' תוס' ר"ה ו. ד"ה יקריב ותוס' כריתות יב. ד"ה או דלמא ותוספות יבמות פז: ד"ה ר' מאיר ותוספות ב"ב מח. ד"ה יקריבו], **ה)** [קדושין נ. ב"ב מח.], **ו)** נזיר כח: [מה. מנחות ה. זבחים נה. נדרים ד:], **ז)** [זבחים צ. ע"ש בתוס' ד"ה למקראה], **ח)** תוספתא דנזיר פ"ד ה"ז [פסחים נט. ע"ש נזיר יח:], **ט)** ב"ב מח. קדושין נ. יבמות קו. ר"ה ו., **י)** [ספרי זוטא נשא ו כ], **יא)** [במדבר ו], **יב)** [ויקרא יב], **יג)** [ספ"ט דב"מ], **יד)** עי' ל"ק ובתוס' מנחות קא:,

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הקדישו וכו' הקדישו הס"ד ואח"כ מ"ה כיון דמעל ביה נפיק ליה כו' ונראה לי דל"ג:

◆

רבינו גרשום

הקדישו. השוכר: **הדר בו.** שלא (נתנגע) ברשותו: **כיון דמעל.** מה שנהנה ממנו: **נפק ליה שכר לחולין.** דמשום הכי חייב {קרבן} [**מעילה.** הנהנה מקדשי שמים. משום דמפיק קדושה לחולין. כגון דאמר המקדיש הכי] לכשיבואו דמיו יקדשו לא מעל שוב דלא הקדיש בית אלא שכירות הקדיש: **מתני' חייבי ערכין ממשכנין אותן.** [הגזבר] אם ישהום [דכיון] דלאו לכפרה אתו ולא מהדר ליתנן: [**חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן.** דכיון דלכפרת עצמו הן זהיר להביאן: **חייבי עולה ושלמים ממשכנין אותן** דלא אתו לכפרה ויתרשל להביאן]: **אע"פ שאין מתכפר** לו. האי מתכפר [לו] לא כפרה ממש אלא אע"פ שאין מתקבלין לרצון **עד שיתרצה** להביאן מעצמו: **שנאמר לרצונו.** לפני ה' אפילו הכי ממשכנין אותן [וכופין אותו] עד שיאמר רוצה אני: **וכן אתה אומר בגיטי נשים.** אע"ג דגט המעושה פסול כופין אותו עד שיאמר רוצה אני וכשר: **גמ': על אחת משלשתן.** [או אעולה או אשלמים או אחטאת יצא] הלכך אם גילח על העולה צריך למשכנו להביא חטאת: **בעולת יולדת.** שאינה יכולה להביא חטאתה עד שתביא עולתה קודם: [**הואיל ואקדמה קרא.** דכתיב אחד לעולה ואחד לחטאת ולא פשעה בה]: **למקראה הקדימה הכתוב.** כלומר לקרות העולה קודם לחטאת הקדימה הכתוב אבל להקרבה לא אקדמה: **אלא אעולת מצורע.** אין צריך למשכן דתניא כו']: **עולה צריכה דעת.** כלומר המקריב [עולה] צריך להביאה לרצונו: **דאפריש ליה חבריה.** אם חברו הפריש בגינו [עולה] שלא צריך להפרישה לרצונו של נודר: **מדידיה.** היכא דמפריש משלו אבל היכא שמפרישה חבירו בשבילו נימא דניחא ליה שחבירו נותנה בשבילו ולא ליבעי למישייליה דודאי ניחא ליה: קמ"ל. דבעינן למישייליה דזמנין דלא **ניחא** ליה לאיניש כו' הלכך בעינן לדעתו:

◆

שיטה מקובצת

בחטאת נזיר. גליון. ה"ה דהוה מצי למימר כגון שאמרו לו עדים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי דבודאי לא יביא אם לא ימשכנוהו כיון שהוא אומר שלא אכל. הרא"ש ז"ל: **תוס'** ד"ה **הכי קאמר** כו' **תימה.** עיין בהר"ן במסכת כתובות בפ"ה (דף כד. מדפי הרי"ף ד"ה ואיכא למידק): **בא"ד והא דפריך** כו' **הא אינו ברשותו.** גליון. אבל כל זמן שכירותו יכול להקדיש וה"ה דמצי אוסר לה כל ימי שכירותו. הר"י ז"ל: ד"ה ה"ג. כיון דמעל. ונ"ב עיין תוס' מנחות דף קא ע"א (ד"ה אע"ג) ותוס' קדושין דף נה ע"א (ד"ה אין מועל).

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ו מהל' ערכין הלכה ל:

כג ב מיי' פ"ג מהל' ערכין הלכה יד:

כד ג ד מיי' פי"ד מהל' מעה"ק הלכה יז:

כה ה מיי' פ"ב מהל' גירושין הלכה כ טוש"ע אה"ע סימן קלד סעיף ה וסימן קנד סעיף כא:

כו ו מיי' פי"ד מהלכות מעה"ק הלכה יז:

כז ז מיי' פ"ח מהלכות נזירות הלכה ג:

כח ח מיי' שם הלכה ה:

כט ט מיי' פי"ד מהל' מעה"ק הלכה י:

◆

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ כִּי יַקְדִּשׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַייָ וְהֶעֱרִיכוֹ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן כֵּן יָקוּם: ויקרא כז יד

2. אִם עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצֹנוֹ לִפְנֵי יְיָ: ויקרא א ג

◆

מוסף רש"י

חייבי ערכין ממשכנין אותן. גזבר נכנס לבתיהן ונוטל בעל כרחן (לקמן כג:) **דכיון דלאו לכפרה אתי מסהי ליה** (ב"ק מ.). **חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן.** דכיון דלכפוריה חטאיה קבעי לה לא מסהי ליה (שם). **וכן אתה אומר בגיטי נשים.** בהנך דתנן (כתובות עז.) ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פוליפוס, דכופין ומכין אותו עד שיאמר רוצה אני, דנותן מדעתו משמע (רשב"ם ב"ב מח.). **אם גילח על אחד משלשתן יצא.** וחטאת הוא דילפא משלמים, מה איל נזיר אם הביאו יחידי בלא חטאת ועולה יצא, דכתיב ואחר ישתה הנזיר יין, ואמר מר בספרי אחר מעשה יחידי, והיינו שלמים, שעיקר תגלחתו של נזיר תלויה בשלמיו, שהרי הזקיקו לו להניפס ולשלח שערו תחת הדוד, כדכתיב על האש אשר תחת זבח השלמים, ותניא בספרי וגלח הנזיר פתח אהל מועד, בשלמים הכתוב מדבר, כלומר גילוחו של נזיר ע"י דבר שנאמר בו ושחט פתח אהל מועד והיינו שלמים בויקרא, או אינו אלא כמשמעו שיגלח פתח אהל מועד ממש, אם אמרת כן דרך בזיון כו' (זבחים נה.). **למקראה הקדימה הכתוב.** שתהא נקראת בענין תחילה אבל בעבודתן חטאת קודמת (שם צ.). **כשם שחטאתו ואשמו עיכבתו.** בחטאת ואשם פשיטא לן דמעכבי טהרה לאכילת קדשים, חטאת כדאשכחן ביולדת, אשם שהרי ממנו לבהונות (פסחים נט.). **יקריב אותו.** אל פתח אהל מועד יקריב אותו, קרא יתירא הוא, דהא כתיב ברישא יקריבנו (ר"ה ו. וכעי"ז קדושין נ.). **מלמד שכופין אותו.** לקיים דברי נדרו (שם) להקריב מה שנדר (רשב"ם ב"ב מח.).

הדרן עלך האומר משקלי

◆

שינויי נוסחאות

א] מקדיש ליה איש (ש"מ), **ב]** לה רמי בר חמא (ש"מ), **ג]** ר' יוחנן בן ברוקה (ש"מ), **ד]** ואשמו מעכבתו כך עולתו מעכבתו (ש"מ), **ה]** שיתרצה וכו' ת"ר (ש"מ), **ו]** נפיק ליה שכר לחולין. ונראה לרבי דל"ג שכר וה"ג כיון דמעל ביה נפיק (ש"מ), **ז]** צ"ק, **ח]** במעילה שם איתא ואומר וימעלו באלהי אבותיהם ויזנו אחרי הבעלים, דה"א ה, **ט]** אותן. הגזבר נכנס לביתו ונוטל בעל כרחו: [הס"ד ומה"ד] חייבי חטאות ואשמות. כיון דלכפרה אתו לא שהי ליה ואין ממשכנין אותן עולות ושלמים אע"ג דעולה מכפרת (ש"מ), **י]** נ"א דעולה, **יא]** צ"ל רב פפי, **יב]** הוה מצי עובד כוכבים מסלק לי השתא (ש"מ), **יג]** מה שיותר כנגד. (צ"ק), **יד]** בדפו"ר מקדיש, **טו]** צ"ל והכא כו' להקדיש וה"ה דיכול לאסור (צ"ק), **טז]** צ"ל ומיהו קשה דהכא כו' ברשותו ובתוספתא כו' (צ"ק), **יז]** כל"ל (צ"ק), **יח]** להקדש פריך היכי [והשאר נמחק] (ש"מ), **יט]** לרשותו אבל מה (ש"מ), **כ]** בירושלמי בפרק מקום שנהגו (ש"מ), **כא]** מקודשת ודר בתוכו ומעלה שכר להקדש אימתי (ש"מ), **כב]** זה דר בתוכו חנם (ש"מ), וגי' צ"ק דר בו חנם, **כג]** ליה השכר בתורת (ש"מ), **כד]** נ"א השכירות לחולין, **כה]** לחולין שהרי חברו הקדיש את הבית והוא לא ידע ומעל כשדר בו ונפיק ליה כולי בית בתורת מעילה דהא היכא שהוא סבור שהיא שלו ואינו מתכוין להוציאו מרשות לרשות לא יוצא לחולין אלא לפי טובת הנאה שיש לו במלאכה דלא אמרינן אין מועל אחר מועל אלא כשהוא סבור שהכלי של חבירו והוא מכוין להוציא מרשותו וכדקאמר רבי על ההיא דתניא. [והשאר נמחק] (ש"מ), **כו]** גי' צ"ק וקשה מההיא דתניא בתוספתא, **כז]** והא דתנן בשלהי פרק הנהנה אין מועל וכו' אלא בהמה וכו' לא מתחלל (צ"ק), **כח]** יחשב ככלי שרת (ש"מ), **כט]** היכי דייר ביה [תיבת כי נמחק] (ש"מ), **ל]** דאמר תלוש ולבסוף (ש"מ), **לא]** מעל לימא מסייע ליה לרב ואף על גב דדחי ליה דחויא בעלמא הוא (ש"מ).